karakter en de beteekenis van theologische faculteiten aan onze openbare universiteiten, maar feitelijk is ze niets anders dan een verweer tegen de critiek, op de bestaande inrichting der Theologische faculteit uitgeoefend. Zelf zegt hij in den aanvang zijner rede: „Sedert een tiental jaren zijn bezwaren, van den aanvang af van zekere zijde tegen de in de wet van 1876 op dit punt getroffen regeling gekoesterd, steeds luider en met meer beslistheid uitgesproken, en zoo onvermoeid herhaald, dat allengs in wijder kring de meening zich gaat vastzetten, dat deze regeling een op den duur onhoudbaar compromis is geweest; immers daarbij van de theologie, om deze passende te maken in het kader van het onderwijs aan openbare universiteiten, is weggelaten het vak, waarin ten slotte geheel haar raison d'être ligt; haar, om een geliefde beeldspraak over te nemen, het hoofd is afgehouwen. Dit hoofd zal n.l. zijn de geloofsleer, de dogmatiek«. Het is niet onduidelijk, tegen wien deze rectorale oratie zich richt, waarin dan een poging wordt gewaagd om de onjuistheid dezer meening in het licht te stellen. Welke argumenten Prof. Bruining daarvoor aanvoert, zullen we in een volgend artikel bespreken.

DR. H. H. K.

Leestafel.

1. WANDKALENDERS.

Wij ontvingen nog drie kalenders voor 1915, waarop ik niet mag nalaten de aandacht te vestigen.

De eerste, die inkwam, was van: DE DRUKKERIJ DE STANDAARD, Warmoesstraat 96, Amsterdam. Met hun zwarte letters en cijfers op zachtgroenen grond maken zijn 12 bladen een vriendelijken indruk. 'n Werkstuk van onberispelijke typographie.

Later kwam die van de GRONINGER BRANDWAARBORG-MAATSCHAPPIJ, Oude Boteringestraat 72, Groningen. Met zijn zwarte letters en roode cijfers op de 12 witte bladen, sterk sprekend. Typografisch niet minder goed. Het MEMORANDUM, dat hier evenmin als bij den STANDAARDkalender ontbreekt, verhoogt zijn doelmatigheid.

En ten laatste kwam ook die van de ELECTRISCHE BOEK- EN HANDELSDRUKKERIJ J. CLAUSEN, St. Jansstraat 40, Amsterdam. Goed uitgevoerd, doch meer eenvoudig werk. Duidelijke zwarte letters en cijfers onder de maandnamen in violet, op een wit blad, dat naast den kalender, in mooie omlijsting, een aardig plaatje van CLAUSEN's drukkerij en: »Christelijke en R. K. Feestdagen« met »Israëlitische Feestdagen« geeft. Kan mij zoo denken, dat dit »Christelijke en R. K. Feestdagen« 'n roomsch mede-christen nu niet bepaald aangenaam aandoet. Maar misschien is wel het »Algemeen" vóór »Christelijke« weggevallen.

Je hebt van die kwaadaardige drukfouten.

Aan zijn 12 kalender-bladen laat de eerste van de drie nog vóórgaan een, op zacht-groenen grond gedrukt, L. S. met: »Ter voortdurende herinnering aan onze Drukkerij verzoeken wij U beleefd onzen kalender een plaats te gunnen. Moge hij U in 1915 goeden dienst bewijzen«.

De twee anderen zeggen het niet, maar meenen het toch net zoo.

* * *

2. JAARBOEKJES.

Van wandkalenders tot jaarboekjes dunkt mij een gelcidelijke overgang. Van dit soort tijdwijzers kwamen bij ons in:

a. HANDBOEK ten dienste van de GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND voor het jaar 1915, 27ste jaargang. — Oosterbaan en Le Cointre — Goes.

De Firma Oosterbaan en Le Cointre bracht van dit boekje ook gecartonneerde exemplaren in den handel. Hoe die er uitzien kan ik echter niet zeggen.

Aan de vier rubrieken van dit HANDBOEK: ALMANAK; STATISTIEK; ONDERWIJS, BARMHARTIGHEID, VEREENIGINGEN; en IN MEMORIAM is ook ditmaal blijkbaar veel zorg besteed. De uitgevers brengen wat de tweede rubriek betreft, in een VOORWOORD hun dank voor de vriendelijke medewerking der Kerkeraden.

Bij een handboekje als dit is de zaak waar het bovenal op aan komt, dat de statistiek zoo getrouw en volledig mogelijk zij. Ook nu weer is dan ook door den uitgever alles gedaan om aan dezen eisch te beantwoorden.

Het Jaarboekje geeft op: 695 kerken en 456904 leden.

IN MEMORIAM heeft de levensberichten van de in 1914 overleden predikanten J. VAN HENTEN, WILLEM POS, J. W. A. NOTTEN, L. S. JONGSMA en R. J. W. RUDOLPH.

De Bijlagen zijn 1e: de zeer gelijkende portretten van dit vijftal en 2e een reproductie van het photo der, ten vorigen jare in den HAAG gehouden Generale Synode onzer Kerken.

b. JAARBOEKJE VOOR 1915 TEN DIENSTE VAN DE CHRISTELIJKE JONGELINGSVEREENIGINGEN IN NEDERLAND, samengesteld door Ds. J. E. VONKENBERG en JAC. VAN OVERSTEEG. 24ste jaargang. Bureau van uitgave te Zwijndrecht.

Ook dit, door de samenstellers met groote nauwkeurigheid bewerkt, Jaarboekje opent met een ALMANAK en al wat daar zoo bij hoort. Onze in de politiek belangstellende jongelingen vinden er ook nu weer 6 bladzijden: »Bijzonderheden omtrent Regeering en Volksvertegenwoordiging".

Volgt als tweede rubriek: NEDERL. BOND VAN JONGELINGSVEREENIGINGEN OP GEREFORMEERDEN GRONDSLAG. Uit de daaronder gegeven Statistiek blijkt, dat het getal der Vereenigingen 637 en dat der leden 13597 bedraagt.

In overeenstemming met den titel bevat dit Jaarboekje bovendien de statistische gegevens van andere Christelijke Jongelingsverbonden en -Vereenigingen ten onzent. Zoo van het NEDERLANDSCH JONGELINGSVERBOND, van den BOND VAN NED. HERV. JONGELINGSVEREENIGINGEN OP GEREFORMEERDEN GRONDSLAG, den Bond van CHRIST. GEREFORMEERDE JONGELINGSVEREENIGINGEN, den NEDERLANDSCHEN LUTHERSCHEN JONGELINGSBOND en eindelijk van CHRIST. JONGELINGSVEREENIGINGEN BIJ GEEN BOND AANGESLOTEN.

Uit het overzicht op p. 168 blijkt, dat het getal van alle Vereenigingen saam 1440 en dat der leden 29561 bedraagt.

Verder vermeldt het boekje: DE NED. CHR. ONDEROFFICIEREN-VEREENIGING; den NEDERLANDSCHEN MILITAIREN BOND met zijn TEHUIZEN VOOR MILITAIREN en ook het CENTRAAL NATIONAAL COMITE VOOR TIJDELIJKE MILITAIREN TEHUIZEN C. A., GEDURENDE DE MOBILISATIE. Gesticht 12 December 1914.

Wijl het bekende GEDENKBOEK oorzaak was, dat van den in 1914 te Amsterdam gehouden Bondsdag geen afzonderlijk verslag verscheen, la dat verholpen door het in dit Jaarboekje opnemen van dat verslag met de, op dien dag, gehouden referaten, de jaarverslagen van den Bondssecretaris-penningmeester en van de Afdeelings-secretarissen.

Aan alle werkers op het gebied van het Christelijk Vereenigingsleven onzer jongelingen zij dit boekje als een betrouwbare Gids ook voor dit jaar aanbevolen.

* * *

3. J. M. BREDÉE'S BOEKHANDEL EN UITGEVERS-MIJ. — BIJBELSCHE PLATEN VOOR ONZE CHRISTELIJKE SCHOLEN EN ZONDAGSCHOLEN.

'n Twaalftal platen op rol, zoodat telkens die plaat kan opgeslagen welke bij het onderwijs noodig is.

Twaalf platen in kleurendruk, uit een serie, waarvan de Engelsche Firma JOHN F. SHAW & Co. te LONDEN, het kopijrecht heeft.

Twaalf platen, waarop deels bekende, deels minder bekende feiten uit den Bijbel, zeer sterk tot het kinderoog sprekend, in beeld zijn gebracht.

Feiten uit RICHTEREN, RUTH en I SAMUEL.

Uit RICHTEREN: DE AANBIDDING VAN BAAL (h. 2 : 7—9). DE GESCHIEDENIS VAN DEBORAH EN BARAK (h. 4 : 4—23): DE ROEPING VAN GIDEON (h. 6 : 11—40); GIDEON IN HET LEGER VAN DEN VIJAND (h. 7); SIMSON EN DE LEEUW (h. 13 : 8—16, 24, 25).

Uit het boek RUTH: RUTH EN NAOMI (h. 1).

En uit I SAMUEL: DE JONGELING SAMUEL (h. 3 : 1—13, 19, 20); DE DOOD VAN ELI (h. 4 : 1—18); SAMUEL DE PROFEET (h. 7 : 3—17); SAMUEL ZALFT SAUL (h. 9 : 17 en 10 : 1); SAUL BEVRIJDT DE STAD JABES IN Gilead (h. 11); JONATHAN EN ZIJN WAPENDRAGER (h. 14).

Jammer is, dat vaak de tekstopgaven, achter de onderschriften, het feit, dat de plaats uitbeeldt, niet nauwkeurig genoeg aangeven. Ook is soms de voorstelling die de platen geven niet geheel juist. Zoo is de dienst van de BAALS waarvan in Richteren 2 : 11 sprake is, nog iets anders dan de aanbidding van BAAL. Zoo ook geeft het kind met zijn niet-Semitisch gezichtje een ietwat zonderlinge voorstelling van den jongeling SAMUEL. Dan, deze opmerkingen gelden allerminst voor het geheele stel platen.

Over het geheel zijn ze, met hun kleurrijke, klocke figuren voor het beoogde doel wel dienstig en alzoo bij het Bijbelsch onderwijs op Christelijke scholen en Zondagsscholen lang niet onbruikbaar.

4. 666. HET GETAL DES MENSCHEN. Het hoogtepunt der beschaving. Uit het Engelsch van MR. PHILIP MAURO. Met een inleidend woord van PROF. DR. H. VISSCHER. J. H. Kok. 1915. Kampen.

De Amerikaansche schrijver MAURO zond dit zijn werk, waarvan de hoofdtitel ontleend is aan Openbaring 13 : 18, reeds in 1909 in het licht. In verband met de tijdsomstandigheden noemde het onlangs de STANDAARD een boek, „waarvan de lezing in breeden kring den toon dien wij nu juist noodig hebben moeten, ingang zal doen vinden".

In zijn inleiding zegt PROF. VISSCHER o. m.: „Het geeft een diep inzicht in het levensproces onzer dagen. Het houdt ons niet bezig met ijdele voorspellingen, die quasi geborduurd zijn op het stramien der Heilige Schrift. Zeker, het brengt aan de Engelschsprekende natien de aankondiging van een gericht, over de nationale zonde. Maar omdat dit boek lang voor den oorlog geschreven werd, is het juist thans des te merkwaardiger, wijl het heider licht werpt over de groote historische gebeurtenissen, die voor onze oogen geschieden. Het brengt geen voorspellingen, maar het ontleedt voor ons den tijd waarin wij leven".

En verder: „. . . hetgeen in Amerika in onzen tijd op den voorgrond trad, is ook onder ons te vinden". „En wat in dit boek bijzonder aantrekt is, dat het dat heden voor ons stelt in het licht van het Woord onzes Gods en daardoor ons geloof versterken kan in het profetisch Woord".

G.

Uit de Pers.

Ook het vervolg van wat *Ds. Wielenga* in de *Overijsselsche Kerkbode* schreef naar aanleiding van de „waarschuwing" door de *Wachter*-groep aan de professoren der Theologische School gericht, nemen we over:

Om de beteekenis van de waarschuwing aan het adres van onze hoogleeraren te Kampen goed te gevoelen, moeten wij op nog déne omstandigheid letten. *De Wachter*, het orgaan van de officieuze beschermers en verzorgers onzer school, is zielkundig goed opgezet. Er is een staf van redacteuren en vaste medewerkers, die de opleidingskwestie vooral uit schriftuurlijk en historisch oogpunt beschouwen. Doch daarnaast is ook ruimte gelaten voor het vrije woord, het woord van d.n man uit het volk, die uiting geeft aan wat er zoo in de kerken leeft, en meer dan een redacteur of vaste medewerker dat kan, ook menigmaal ronduit zegt wat men al zoo fluistert of maar denkt. Langzamerhand vormde zich zoo een klein getal van geheel losse medewerkers; een tamelijk scherpe mixtuur. In die ingezonden stukken kan men veelel lezen wat de *Wachter*-mannen (de uitdrukking is van hen zelven) willen, maar wat men nu niet zoo officieel zeggen kan. Nu de redactie eenmaal begonnen is die stukken altijd maar op te nemen, hebben ook deze mannen van het vrije woord een soort historisch recht verkregen, en om te weten wat er in de kerken omgaat, moet men vooral op hun woord letten. Het is menigmaal van wondere oprechtheid.

Een dier broeders spreekt in een ingezonden stuk, onder het motto: Ende desespereert niet, een hartig woordje aan het adres van de hoogleeraren te Kampen, dat een ernstige waarschuwing insluit.

Na eerst gezegd te hebben, wat hij van deze Haagsche Synode denkt, die hij als een voortzetting van de Synode ter benoeming van den vijfden hoogleeraar als »Den Haag IV" betitelt, en die zelfs bij de lage verwachtingen welke hij er van had, hem nog is tegengevallen, krijgt eerst Prof. Honig een beurt. Deze broeder heeft immers in zijn rectorale oratie den wensch uitgesproken, dat de kwestie van het doctoraat nu maar moet blijven rusten. De inzender laat Prof. H. weten, dat deze wel als aftredend rector, in een officieel woord zoo iets kan zeggen, maar dat hij het er niet mede eens is, en dat het niet gaan zal. Prof. H. kent z.i. te weinig »het actieve element dat reeds zooveel deed in de opleidingskwestie en dat ook voor de toekomst nog niet meent rust te kunnen nemen." »Prof. Honig is een man des vredes; nam tot nog toe meer een passieve dan een actieve houding in de opleidingskwestie aan", maar, daar komt het gezegde feitelijk op neer, weet eigenlijk niet waar het hun om te doen is; dus wat hij als aftredend rector zeide, behoeft voor hen niet zooveel waarde te hebben.

Zoo wordt in het blad tot steun aan de Theol. School, de aftredende rector dier school eventjes in een hoek geset.

Doch dat is maar terloops. De man die gewaarschuwd moet worden in het publiek, welke waarschuwing de redactie van *De Wachter* opneemt zonder een woord van kritiek, is Prof. Hoekstra. Zeker, er was zooals br. Br. (de man van het vrije woord, vriendelijk vergoelijkend spreekt), in zijn optreden »wel iets dat goede hope geeft voor de toekomst die wij met dezen jongen Hoogleeraar tegemoet gaan« (vooral dat »jonge« wijst er op, dat men wat volgt hem nu niet zoo euvel moet duiden) maar ook was zijn gesproken woord eenigszins een verrassing«. Hij heeft het jus promovendi gevraagd voor de school, niet als school der kerken, maar als wetenschappelijke school. En Prof. Bouwman als redacteur der *Bazuin*, het officieele blad der school, heeft daar zijn volle instemming mede betuigd. Wat br. B. verder schrijft is niet geheel duidelijk; maar dat doet er niet toe; hoofdzaak is dat hij Prof. H. nu in het publiek gaat afstraffen. Ja hij doet erger. Hij verklaart dat men Prof. H's woorden niet nemen moet zooals hij ze uitgesproken heeft: Prof. H. bedoelt niet »dat de school ten opzichte van het doctoraat eene zelfstandigheid zou hebben, waar de Synode zich eigenlijk niet mede te bemoeien zou hebben«, of liever hij verzoekt Prof. H. zijdelings, om zich nader te verklaren, maar dreigt hem d n tevens zijn uitgesproken stelling niet te handhaven, want dan zouden de gevolgen weleens niet te overzien kunnen zijn.

»Maar men zou ook«, zoo schrijft hij immers:

Maar 'men zou ook een soort exotische gedachte in de heele opleidingskwestie inplanten, met de vooropstelling van deze zelfstandigheid der school, zelfs tegenover de Synode en tegenover de kerken.

Want hiermede zou een factor kunnen zijn binnen gehaald die tot onberekende en wellicht geheel onbedachte uitkomsten zou kunnen leiden. Dit zou er wel eens toe kunnen leiden, dat de school op meer dan een punt van onder het zeggenschap der kerken vandaan zou komen. Welnu, een stelling, of een handeling die dit voorname beginsel van heel den opleidingsstrijd in gevaar brengt, moet onze volle waakzaamheid hebben.

Al was het maar op dit eene punt van het Doctoraat, als de school het zelfstandig ging verleenen, dan zoude de jurisdictie der kerken over de school tegelijkertijd genegeerd zijn, en voor der Wachtermannen besef een ernstig beginsel in de verhouding van kerk en Theol. school geschaad zijn.

Ik weet wel, de school zal dit niet ondernemen; maar dan moet men voorzichtig zijn en Prof. Lindeboom niet tegen Prof. Hoekstra uit gaan spelen, of omgekeerd. Hier komt nog een zeer fijn historisch motief bij.

Het valt toch licht te erkennen, dat het element van de leden der kerken, die zich in het gansche land opgemaakt hebben om een steun te zijn voor de school, niet zonder groote beteekenis is gebleken voor het bestaan en den bloei der school.

Tusschen de school en deze breede groep van broeders en zusters is eene hartelijke verhouding ontstaan in den loop der jaren, als is die hartelijkheid lang niet onberedeneerd. En nu is 't waar dat dit nog geen zeggenschap of jurisdictie is. Volstrekt niet, dat zouden zij ook niet willen; neen, het zeggenschap is en blijft bij de kerken. Maar wel wil het dit zeggen, dat men bij zoo hartelijke verhouding als ontstaan is tusschen bedoelde broeders en zusters en de Theol. School, op moet passen, om die hartelijke verhouding niet te doen plaats maken voor een academisch intellectualisme. Dat kon op den duur die hartelijke verhouding wel eens doen verkoelen, en dan ware de school vele vrienden en pleitbezorgers kwijt, iets wat zeer zeker tot schade voor de school zou zijn.

Zoo worden de Prof. Bouwman en Hoekstra gewaarschuwd. Willen zij met de school den steun der *Wachter*-vrienden genieten, dan hebben zij ook naar hunne pijpen te dansen. Dan hebben zij niet in de eerste plaats hunne persoonlijke overtuiging uit te spreken, of voor te staan wat zij zelven in het belang van de kerken en de school achten te zijn, maar wat als dogma wordt uitgeroepen door »dat element van de leden der kerken, die zich in het gansche land opgemaakt hebben om een steun te zijn voor de school, en dat niet zonder groote beteekenis is gebleken voor het bestaan en den bloei der school«.

Zoo strijdt *De Wachter* voor het welzijn der school, en waardeert zij de personen van hare hoogleeraren. Zij zullen zich toch zeker hier wel boven verheven achten.

Er staat boven deze vaste rubriek van ingezonden stukken wel: buiten verantwoordelijkheid de redactie, maar door telkens zulk geschrijf van dezelfde personen op te nemen, hecht zij er haar regel aan en staat zij voor hun doen mede verantwoordelijk.

Officieele Berichten.

L. S.

De classis Drachten heeft in hare vergadering van 2 Februari j.l. den Eerw. Heer J. de Waard praeparatoir onderzocht en met algemeene stemmen beroepbaar gesteld bij de Gereformeerde Kerken.

Namens de classis voornoemd:

S. DWARSHUIS, *praesis*,
J. V. D. MEER, *scriba*.

Kort verslag van de Classis Amersfoort, vergaderd op Dinsdag 5 Januari 1915.

Art. 1. Opening op de gebruikelijke wijze en woord van welkom van den Praeses met het oog op den nieuwen jaarkring.

Art. 2. De credentialen worden nagezien. Alle kerken zijn regelmatig vertegenwoordigd. Aan een tweetal diakenen wordt keurstem verleend.

Art. 3. Voor het Moderamen worden aangewezen Ds. Knol als praeses, Ds. Van Arkel als scriba, Ds. De Jager als assessor.

Art. 4. De notulen worden gelezen en behoudens een kleine opmerking, goedgekeurd en geteekend.

Art. 5. Behandeld wordt een ingekomen stuk van de deputaten voor de Zending onder de Joden. 't Besluit is, deze zaak op de kerkeraden te bespreken en op de volgende classis daaromtrent te rapporteeren.

Art. 6. Verschillende commissies worden benoemd om de boeken der quaestores na te zien.

Zij brengen gunstig verslag uit. Ook heeft de inning van collecten en quota plaats.

Art. 7. Voorlezing geschiedt:

1o. van de overeenkomst, regelende de samenwerking van de kerken in de provincien Utrecht en Gelderland met de kerk van Utrecht in den arbeid der Zending;

2o van de conceptbegrooting van ontvangst en uitgaaf voor de Zending in 1915.

Beiden voor kennisgeving aangenomen.

Art. 8. Een instructie is ter tafel. 't Blijkt te zijn een balans van uitgaven en ontvangsten van een hulpbehoevende kerk, noodig voor haar aanvrage om steun.

Aanbevolen wordt, een collecte voor de hulpbehoevende kerken te houden vóór de Aprilclassis, en deze collecte dan bij de gemeenten aan te dringen.

Art. 9. Rondvraag Art. 41 D. K. O. Mededeelingen doet men; advies vraagt en ontvangt men, en een voorstel om bij het oude percentage voor bijdragen emeriti te blijven, neemt men aan.

Art. 10. Regeling vacatuurdiensten:

Maartensdijk: Di De Jager, van Arkel, Meijnen.
Oud-Loosdrecht: Di. Offringa en De Jonge.
Renswoude: Di. Knoll en Donner.
Veenendaal: Di. Teerink en Munnik.

Art. 11. Als roepende kerk wordt Amersfoort aangewezen. Goedgevonden Dinsdag 13 April D. V. de e. k. Classis te houden. Praesideeren moet Ds. Meijnen.

Art. 12. Maaltijd en sluiting.

Namens de Classis voornoemd,
DS. DE JAGER, *Assessor*.

Buitenland.

Duitschland. Invloed van den oorlog op de Duitsche Zending in Afrika.

Het *Ev. Missionsmagazin* geeft in zijn Januarinummer van 1915 een overzicht van hetgeen de oorlog op Zendingsgebied uitgewerkt heeft. Omtrent Afrika wordt het volgende medegedeeld:

„De Bazelsche zending ontving uit Kameroen het bericht, dat Duala, de belangrijkste plaats aan de kust, na een korte verdediging en na een hevige beschieting door onderscheidene oorlogsschepen, bezet is door Engelsche en Fransche troepen, geholpen door sterke afdeelingen zwarte soldaten. De daar aanwezige Duitsche zendelingen en Zendingskooplieden werden met al de aanwezige Duitschers — de eerste twee transporten omvatten 300 personen — gevangen genomen en per schip weggevoerd. Vijf geordende zendelingen, een met zijn vrouw, en twee zendingszusters mochten op de Goudkust blijven, waar zij over de Bazelsche stations verdeeld werden. Tien ongehuwde zendingskooplieden en een zendeling kwamen in het Fransche Dahome. Eenige andere leden der Bazelsche zending en de meeste Duitschers uit Kameroen, werden als gevangenen naar Engeland gebracht, waar de vrouwen verlof kregen om terug te keeren.

Het is diep te betreuren, dat onder de inboorlingen die bij het wegvoeren der Duitsche gevangenen met hoonende blikken toezagen, ook Christenen gevonden werden. Niet minder, dat in de voorafgaande maanden inlandsch helpers zich met anti-Duitsche beroeringen ingelaten hebben.

Ten deele is hun houding te verklaren uit de gisting op politiek gebied van den laatsten zomer.

Maar het is voorbarig daaruit te besluiten, dat al de bekeerde negers anti-Duitsch zijn. Met zorg moet men denken aan de zoo snel omhoog gegroeide, nog niet gefundeerde gemeenten en aan de schare van ten deele nog zeer onrijpe leeraars, die tegenwoordig de leiding van de jonge zendingskerk in dat gebied hebben. De jongste spaarzame berichten zijn echter te dezen opzicht bemoedigend.

Hetgeen in Kameroen gebeurd is — inmiddels werden ook de stations Victorie, Jabasi, Edea en de regeeringszetel Buea genomen — kan op één lijst geplaatst worden met hetgeen te Tsingtau geschiedde. Maar Tsingtau was een sterk militair punt en daarom voor den vijand gevaarlijk. Doch voor het verloop van den wereldoorlog is het van geen belang, wie de kust van Kameroen bezit. Verwonderd vraagt men hier: waarom moest dit gebeuren? Men houdt het er algemeen voor, dat het blanke ras voor de zwarten hoog moet gehouden worden. Hier zijn blanken, en nog wel vertegenwoordigers van een volk, dat op deze plaats sedert 30 jaar voor de Europeesche cultuur strijden moest, door blanken gevankelijk weggevoerd terwijl hunne huizen, de zendingshuizen uitgesloten, gedeeltijk aan de zwarten ter plundering werden overgegeven. De gevolgen voor de positie van de Europeanen in de tropen en voor de opvoeding van de zwarten, en daarom ook voor de Christelijke zending, zijn heden nog niet te overzien.

De Noord-Duitsche Missie bericht in haar maandblad van December omtrent de voorvallen in Togo: Over het algemeen schijnen de veroveraars daar niet zoo brutaal te zijn opgetreden als in Kameroen. Het zendingswerk gaat op de Bremerstations, zoowel op Duitsch als op naburig Engelsch gebied, met eenige beperking door; gemeenten en leeraars hebben zich, voorzooveel uit de spaarzamelijke berichten blijkt, tot hiertoe goed gehouden. Zes zendelingen uit Bremen kwamen als gevangenen naar Dahome; vijf van hen schijnen diep in het binnenland dezer kolonie gebracht.

Van de overige Duitsche en Duitsch-Zwitersche arbeidsvelden verneemt men weinig. Op de Goudkust schijnt de bewegingsvrijheid der Zendelingen nog weinig beperkt te zijn; zij die in Koemase werken, handen geruimen tijd gelegenheid, ongeveer 110 Duitsche krijgsgevangenen geestelijk en lichamelijk te dienen. Uit Zuid-Afrika heeft de Berlijnsche Zending (Berichten van December) een aantal particuliere mededeelingen ontvangen, waaruit blijkt, dat eerst de zendelingen zacht, maar daarna van lieverlede harder behandeld zijn, waarbij ook de politieke reuk waarin een zendeling te recht of ten onrechte staat, invloed schijnt uit te oefenen. Zoo zijn een aantal zendelingen zonder vrouwen en kinderen, in het gevangenenkamp te Pretoria gesloten, terwijl anderen nog kunnen voortwerken.

Een groote verlichting is het, dat men den zendelingen veroorloofd heeft, geld van de bank te nemen; zij staan dus niet bloot aan de maatschappelijke vervolging, waardoor alle Duitschers lijden. — Uit Zuid-West- en Duitsch-Oost-Africa hebben wij nog niets vernomen. De Leipziger zendelingen in Britsch-Oost-Africa hebben zich volgens een bericht van November in eene goede behandeling te verheugen. Zij konden hun arbeid voortzetten, al werden zij in hun reizen beperkt. Het verkeer met de ambtgenooten in Duitsch-Oost-Africa was ook hun onmogelijk."

Het »Missionsmagazin" schrijft ten slotte:

»Wij kunnen ons een zeer onvolledige voorstelling maken van de Duitsche Zending onder het teeken van den wereldoorlog. Van groote zendingsvelden weten wij bijna niets. Ons ontbreekt een duidelijk beeld van de uitwerking van den oorlog op den zendingsarbeid en op de jeugdige zendingskerken. Wij zullen dit wel van lieverlede krijgen. Wij vernamen alleen iets omtrent het lot van de Europeesche zendelingen. Op hen drukt de oorlog in zijn volle zwaarte. Wij weten dat hun niets vreemds overkomt. Wat zij lijden, lijden zij niet in de eerste plaats als zendelingen, maar als Duitschers, sommigen als Duitsche soldaten. Dit lijden behoort nu tot den dienst, dien het vaderland eischt, en wij willen ons daarover niet beklagen. Vele zendelingen lijden zwaar. Vele hunner dragen dezen last eenzaam onder een vreemd, zoo niet vijandig volk; menigeen is zoo afgesneden van het vaderland, dat zij geen Duitsche krijgsberichten kunnen lezen. Er zijn onder hen mannen en vrouwen, die een rusttijd in het vaderland dringend noodig hebben en nu onder verzwarende omstandigheden blijven moeten. Daarbij rust op hen de zorg voor een groot geworden zendingswerk, waarvan het voortbestaan nog nooit zoo twijfelachtig geworden is als tegenwoordig. Ook wij die hier zijn, dragen deze zorg mede. Daarom hebben onze zendelingen in dezen zwaren tijd te meer recht op onze liefde en voorbede."

Frankrijk. Gevoelige verliezen in Protestantsche kringen.

In de Fransche Protestantsche wereld heeft men door den oorlog zware verliezen te boeken. De predikant Paul Vincent, de zeer gewaardeerde hulpprediker van zijn vader Philemon Vincent van de Avenue-du-Maine-kerk te Parijs, die van het begin van den oorlog medegestreden heeft, is in een gevecht bij Ypres gesneuveld; een groot verlies voor Parijs en zijne jonge weduwe. De predikant Buchsenschutz te Vanves werd te Bapaume gedood; diep betreurd door zijn weduwe en vier kinderen. De heer Guillon, die in de inwendige zending te Parijs arbeidt, heeft drie zonen aan het front. Niet minder dan twee en veertig predikanten en Evangelisten van Parijs en zijn voorsteden, dienen als soldaten in het Fransche leger.

Dat in den oorlog menige slagboom wegvalt, blijkt uit het volgende: Het greep in een Fransch hospitaal plaats. Een van de gewonden was een Duitscher, wiens been gebroken was. De Fransche aalmoezenier wilde hem eenige troostwoorden toespreken, doch hij kende geen Duitsch. Toen den Duitscher gevraagd werd of hij protestant was, antwoordde hij: „Ja, ja Evangelist", en haalde toen een bijbel uit zijn zak. Een aalmoezenier van de Joden bood zich aan om als tolk dienst te doen, waarvan dankbaar gebruik gemaakt werd. Daarop werd een gesprek gevoerd over de woorden uit Joh. 14: »Mijn vrede geef ik u . . . laat uwe harten niet ontroerd worden, wees niet verschrikt". Toen den gewonde de 23ste Psalm werd voorgelezen, kwamen de tranen hem in de oogen en toonde hij op roerende wijze zijn dankbaarheid«. Een Fransch soldaat stond op schildwacht bij een brug. Twee Duitschers kwamen met de handen omhoog tot hem en riepen: »Wij zijn Christenen, wij zullen u niet dooden." De Fransche soldaat sprak: »Ik ben ook een Christen. Gaat mede." Zij gaven zich over. Zoo luidt het verhaal, waarin de twee Duitsche „Christenen" niet als bijzondere helden uitblinken.

De predikant Jean Meijer diende mede in het Fransche leger. Hij kreeg typheuse koortsen en stierf, eene weduwe en een kind nalatende. In de loopgraven was hij gewoon in zijn bijbel te lezen. Soms verzochten de soldaten hem, hun daaruit voor te lezen.

GEMENGD NIEUWS

Er is in deze dagen bij vele joden de hoop gewekt, dat nu de tijd aangebroken is waarin de joden tot hun land zullen wederkeeren. Een »modern Israëliet« sprak in de *Tweth* uit, dat die gedachte niet anders is dan »een zeer lieflijke en poëtische droom«. Maar een ander meent dat de dagen aanstaande zijn, waarin Israël weder in zijn land zal gezet worden. Een Jood schreef in bovengenoemd orgaan: „Duizenden jaren zijn voorbijgegaan sedert zij hun land verlieten, en dit zijn jaren van ellende en kommer geweest voor het grootste deel der Joden . . . Waarlijk tegenwoordig, evenals in den tijd van Mozes „is hun gekerm vanwege hunne verdrukking tot God opgeklommen". Elke natie van de wereld kan, als zij wil, in de historie eene periode vinden, waarin zij zich bezondigd heeft door de Joden op de meest barbaarsche manier te mishandelen. Gij volken van Europa, indien er nog eenig menschelijk gevoel in uwe harten is, als het er om te doen is de millioenen lijdende Joden te helpen, als gij wenscht het onrecht tegenover hen uit te wisschen dat gij hun in het verleden hebt aangedaan, ach geeft hun dan hun land terug. Een nieuwe landkaart staat gemaakt te worden; er zal een groote verplaatsing van natiën geschieden. Nu is het de tijd voor hen om terug te keeren naar hun oud Sion, opdat een Jood voortaan niet met schaamte, maar met trots zal kunnen zeggen: „ik ben een Hebreër".

Wat hiervan zij, Nederland heeft zich nooit schuldig gemaakt aan barbaarsche behandeling der Joden. Onze gereformeerde vaderen spraken van hen als van „beminden om der vaderen wil."

Op het oogenblik ziet het er nog niet naar uit, alsof het streven der Zionisten verwezenlijkt worden zal. Integendeel verlaten vele Joden die zich in Palestina gevestigd hadden, het land.

In de laatste jaren toch zijn de Joden uit alle landstreken naar Palestina getrokken en in de meeste gevallen bleven zij behooren tot de natie waarin zij geboren waren. Zij die tot de geallieerden behooren, kwamen in een moeilijke positie. Van hen werd geëischt aanstonds het land te verlaten, als zij geen Turksche onderdanen wilden worden. Sommigen gingen daartoe over, anderen niet. Zij die bleven, hebben geen benijdenswaardig lot.

Maar aan de andere zijde deelt de *Bote aus Zion*, het blad van het Syrische weeshuis, mede, dat de Turksche regeering, om geld te krijgen, bijna het geheele Jordaandal van het meer van Gennesareth tot aan de Doode Zee, een bezitting van den afgezetten Sultan, te koop heeft aangeboden. Men neemt, aan dat de Joden dit aanbod zullen aangrijpen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

W. B. vraagt:

Men leest in 't laatste gedeelte van 2 Kron. 20 van koning Josaphat en koning Ahazia hoe zij samen schepen wilden bouwen, maar de schepen verbroken werden. Is dit ook nader te verklaren?

Wij vinden in 2 Kron. 20 : 35—37: »Doch na dezen vergezelschapte zich Jósaphat, de koning van Juda, met Aházia, den koning van Israel; die handelde goddeloosblijk in zijn doen. En hij vergezelschapte zich met hem, om schepen te maken, om naar Thársis te gaan; en zij maakten de schepen te E'zeon-Geber. Maar Elie'zer, de zoon van Dódava, van Maréša, profeteerde tegen Jósaphat, zeggende: Omdat gij u met Aházia vergezelschapt hebt, heeft de HEERE uwe werken verscheurd. Alzoo werden de schepen verbroken, dat zij niet konden naar Thársis gaan".

En in verband daarmede in 1 Kon. 22 : 49: »En Jósaphat maakte schepen van Thársis, om naar Ophir te gaan om goud; maar zij gingen niet, want de schepen werden gebroken te E'zion-Geber."

Wij weten dat Josaphat, de godvreezende koning van Juda, den misstap beging om zich te verzwageren met Achab, den goddeloozen koning van Israel. Zoo werd Josaphat later ook de vriend van Achabs zoon en opvolger Ahazia.

Nu besloten beide koningen voor gezamenlijke rekening schepen te bouwen, om daarmede winst te doen o. a. door het halen van goud uit verre landen. Reeds Salomo had hiervan het voorbeeld gegeven.

Zulke schepen werden vaak schepen van Tarsis genoemd, d. w. z. schepen die op Europa voeren. Want Tarsis en de Eilanden is in het O. Testament een benaming van Europa. Het goud hoopte men te halen uit Ofir, een land dat denkelijk te zoeken is op de Oostkust van